Lootuinen
in beweging

ZonMw

ZORG INNOVATIE FORUM

ADEMA ARCHITECTEN

In het project 'Wat beweegt ouderen?' in Lootuinen, een wijk van Coevorden, staan de wensen en behoeften van inwoners van deze wijk centraal. Het project is gestart vanuit een vraag van Stichting Gezond Coevorden in het najaar 2020. Het Zorg Innovatie Forum (ZIF) werd gevraagd dit project vanuit een actie-begeleidende rol vorm en inhoud te geven met als centraal doel het in beweging brengen van inwoners, en de leefomgeving anders vorm te geven. Dit deden zij samen met Adema Architecten.

AAN HET WOORD

Thomas Steensma van Adema Architecten

Thomas Steensma onderzocht als afstudeerproject voor zijn Master Architectuur wat Positieve Gezondheid kan betekenen voor het ontwerp van een wijk. Dat leverde een handig instrument en methodiek op, die ook in dit project gebruikt is.

"Het spinnenweb voor Positieve Gezondheid was het uitgangspunt en dat heb ik vertaald naar ruimtelijke thema's. Bij elke pijler in de ruimtelijke vertaalslag staan concrete aanwijzingen." Door de vertaling ontstaat een concrete verbinding tussen het fysieke en sociale / maatschappelijke domein. "Tevens ontwikkelde ik een gespreksinstrument aan de hand waarvan gesprekken in de wijk gevoerd kunnen worden met inwoners en gebruikers van voorzieningen. Deze gesprekken gaan in op welke elementen mensen in de wijk waarderen en welke kansen zij zien om de diverse aspecten van positieve gezondheid beter in te vullen."

Zo is dat ook in Coevorden gegaan. Daar bleek uit de gesprekken dat elke inwoner een eigen verhaal heeft, met eigen behoeften die de verschillende aspecten van Positieve Gezondheid in de leefomgeving raken. "Na alle gesprekken met inwoners is in kaart gebracht waar de krachten en uitdagingen van de wijk Lootuinen zitten met betrekking tot de verschillende aspecten van Positieve Gezondheid. In het project in Coevorden zijn daarna drie focusthema's ontstaan die door de inwoners van de wijk zelf worden opgepakt, in drie verschillende werkgroepen. Het is mooi dat de inwoners hiermee verder kunnen!

Hartelijke groet,

Thomas Steensma
Architect

AAN HET WOORD

Mirjam Valk van het Zorg Innovatie Forum

"Vanuit een ontwerpgerichte benadering hebben Thomas Steensma van Adema Architecten en ik samen met bewoners wensen en behoeften in kaart gebracht rond hun leefomgeving. We sluiten aan bij het model van Positieve Gezondheid, waarbij de zes gezondheidsdimensies zijn toegepast op ruimtelijke thema's in de fysieke leefomgeving."

Inmiddels zijn er bijna twee jaar voorbij, waarin er ook sprake is geweest van lockdowns en Coronamaatregelen. "Maar er is veel gebeurd! De invulling en samenwerking met en door bewoners wordt steeds meer zichtbaar, zowel in hun actieve betrokkenheid als in het verworven draagvlak. Dat geldt ook voor de samenwerking met diverse professionals die hebben aangegeven mee te werken aan de realiseren van het uitvoeringsplan."

Het was een dynamisch proces, waarin op een heel prettige manier contacten zijn gelegd met bewoners en professionals. Er is goed samen-gewerkt en van elkaar geleerd. Nog duidelijker is geworden dat je elkaar nodig hebt om veranderingen op het gebied van gezondheid te realiseren!

"Inwoners hebben hierin grote stappen gezet. Ze zijn in beweging gekomen! Er zijn werkgroepen gevormd waarin de ideeën en wensen van inwoners samen met professionals concreet worden uitgewerkt. Coevorden kan trots zijn op Lootuinen, er is pit en passie! Mensen zoeken zin en verbinding, ruimte en regelmogelijkheden. Met dit project zijn de leef- en systeemwereld rond gezondheidsbevordering dichter bij elkaar gebracht. Ik wens Lootuinen, jong en oud samen, veel Positieve Gezondheid. Een fijne buurt om te ontmoeten, te wonen, te leven, en te groeien!"

Hartelijke groet,

Mirjam Valk
Senior Adviseur en projectleider

INHOUDS OPGAVE

Aanleiding 4
De inzet van Positieve Gezondheid 5
Het model van Positieve Gezondheid in de fysieke leefomgeving 6
Het betrokken netwerk 7
Het Double Diamond model 9
Processtappen 10
De ruimtelijke thema's van positieve gezondheid 13
Wijkdag: Verbinding in de wijk 15
Wijkdag: Bewoners laten van zich horen 17
Wat hebben de wijkdagen opgeleverd? 18
Speerpunten 26
Hoe nu verder? 28
Luisteren naar inwoners 29
Zorg Innovatie Forum & Adema Architecten 32
Colofon 33

AANLEIDING

Hoe ervaren de inwoners van Lootuinen hun leefomgeving?

Stichting Gezond Coevorden is actief in deze plaats, die ligt in Zuidoost Drenthe met ruim 35.000 inwoners. Vanuit deze Stichting zetten zorgprofessionals zich samen met de gemeente Coevorden en het welzijnswerk in om de kwaliteit van leven en een gezonde leefstijl van de inwoners van Coevorden te vergroten. Het doel is om samen met inwoners, huisartsen, het maatschappelijk welzijnswerk en de zorginstellingen te werken aan een gezonder Coevorden. Dat geldt ook voor de wijk Lootuinen, waar zo'n 1400 mensen wonen. Een wijk met een lage SES, waar relatief veel jonge ouderen wonen, en waar bewoners niet altijd tevreden zijn over hun eigen leefomgeving. Het Zorg Innovatie Forum en Adema Architecten hebben op verzoek van de Stichting een bijdrage geleverd om meer inzicht te krijgen in wat mensen stimuleert om te gaan bewegen. Dat geldt voor zowel hun persoonlijke motivatie als hoe hun leefomgeving daar een rol in kan spelen. In het project: 'Wat beweegt ouderen?' zijn aan de hand van actie-begeleidend onderzoek de wensen en behoeften van inwoners in kaart gebracht. In samenspraak met zorg en welzijn is de focus van het project gaandeweg verschoven van ouderen naar alle inwoners in de wijk, omdat ervaring leert dat juist ontmoetingen met mensen van diverse leeftijden, ook oudere inwoners stimuleert om in beweging te komen. Positieve Gezondheid en de daarbij horende thema's zijn als leidraad gehanteerd. Het unieke in dit project is dat de publieke ruimte daarin ook is meegenomen, waarbij de zes dimensies van het model positieve gezondheid vertaald zijn naar ruimtelijke thema's. Op pagina 6 is de toelichting van dit model te vinden!

DE INZET VAN POSITIEVE GEZONDHEID

Wat kan Positieve Gezondheid betekenen voor het stimuleren van ontmoeting en beweging in de leefomgeving?

Vanuit de wensen en behoeften van de inwoners is gekeken naar mogelijkheden om de fysieke leefomgeving aan te passen en te herinrichten. Het gaat niet alleen om bewegen, maar ook om de relatie die bewegen heeft met ontmoeting, tegengaan van eenzaamheid, gezondheid, preventie, participatie en weerbaarheid. Uit steeds meer wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de leefomgeving een positieve invloed heeft op gezondheid en welbevinden. De fysieke inrichting en sociale structuren verleiden mensen meer te bewegen, te spelen, gezonde keuzes te maken, te ontspannen of elkaar te ontmoeten. Een goed ingerichte fysieke en sociale leefomgeving kan ook bijdragen aan vermindering van eenzaamheid, overgewicht en daaraan gerelateerde ziekten, zoals diabetes en hart- en vaatziekten. Een (fysiek) toegankelijke leefomgeving draagt ook bij aan inclusiviteit. Zoals in de landelijke nota Gezondheidsbeleid 2020-2024 wordt beschreven is er tot op heden te weinig aandacht geweest voor de positieve invloed van de leefomgeving op gezondheidsbevordering en preventie, maar kansen op dit gebied worden wel steeds meer herkend en aangegrepen om er mee aan de slag te gaan. Het project 'Wat beweegt ouderen?' is daar een concreet voorbeeld van. Er is gestart met het in beeld brengen van wensen en behoeften van ouderen, jongeren, alleenstaanden en gezinnen en die zijn vervolgens vertaald naar schetsen en inspiraties van een ideale fysieke en sociale leefomgeving. Dat heeft geleid tot een mooi en vernieuwend eindresultaat! Blader verder en lees hoe er te werk is gegaan, wat heeft het opgeleverd en hoe er een vervolg aan wordt gegeven.

Het model van Positieve Gezondheid in de fysieke leefomgeving

Het model van Positieve Gezondheid is in 2011 ontwikkeld door Machteld Huber. Een nieuw, dynamisch concept over gezondheid dat veerkracht en zelfredzaamheid van mensen als uitgangspunt neemt. Gezondheid is hierin niet de afwezigheid van ziekte, maar het model benadrukt de potentie om gezond te worden of te zijn, ook wanneer er sprake is van ziekte. Daarbij zijn persoonlijke groei en ontwikkeling en het vervullen van persoonlijke doelen in het leven net zo belangrijk. Het unieke in dit project: 'Wat beweegt ouderen?' is dat het model Positieve Gezondheid in de fysieke leefomgeving gebruikt is, en er verbinding is gemaakt tussen het fysiek en sociaal domein.

Ruimtelijke vertaling van Positieve Gezondheid in de fysieke leefomgeving.
Gemaakt door H.T. Steensma, architect bij Adema Architecten.

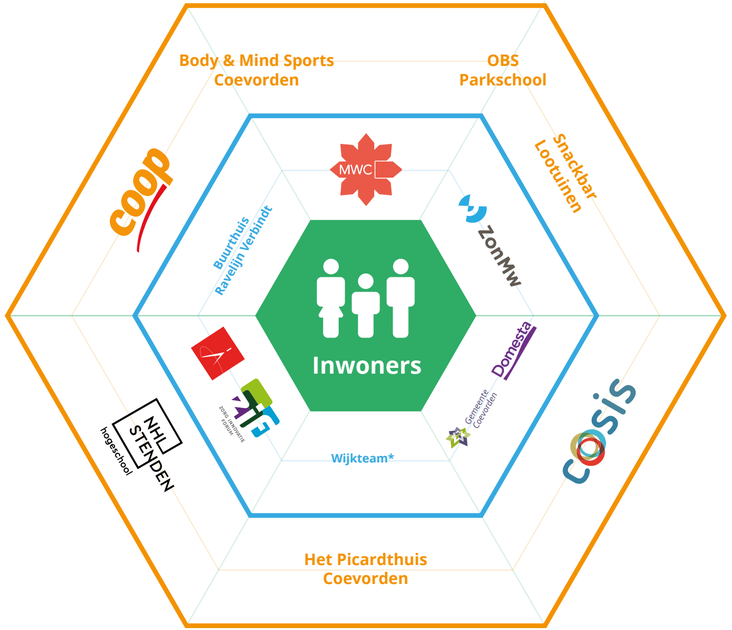

* Het wijkteam bestaat uit inwoners, Maatschappelijk Welzijn Coevorden, Domesta, Politie en de gemeente.

Het betrokken netwerk

Bij het project 'Wat beweegt ouderen?' is een groot netwerk aan partijen betrokken. De inwoners vormen het hart van de wijk en van dit netwerk. Daarom heen spelen de volgende partijen een rol: Stichting Gezond Coevorden, Maatschappelijk Welzijn Coevorden, gemeente Coevorden, woningbouwcorporatie Domesta, het Zorg Innovatie Forum, Adema Architecten, en de Bewonersraad van Kracht van de Veenkoloniën. Zij zijn de partners die de bewoners hebben ondersteund of dat nog gaan doen bij de uitvoering van hun wensen en ideeën. Dit gebeurt in een continue afstemming en samenwerking tussen deze partijen. Daarnaast zijn er partners actief in de wijk die ook een positieve bijdrage leveren aan cohesie en participatie en een rol speelden bij de voorbereiding en uitvoering van de wijkdagen. In wisselende samenstelling en in een coördinerende, voorbereidende of uitvoerende rol is het gehele netwerk samengekomen om met de inwoners een succes te maken van de wijkdagen en het project.

HET DOUBLE DIAMOND MODEL

Het Double Diamond model is tijdens dit project gebruikt om de wijk te verkennen en de wensen en behoeften van de bewoners uit de wijk Lootuinen te ontdekken, en deze te vertalen naar (mogelijke) ontwerpen en bruikbare oplossingen. Het model laat zien dat het ontwerpproces bestaat uit twee belangrijke taken voor de onderzoeker. De eerste taak is om ervoor te zorgen dat de onderzoeker weet dat hij/zij iets ontwerpt dat gericht is op de essentie van het probleem en dus op de behoefte van de doelgroep. Dit is waar de activiteiten in de eerste diamant op gericht zijn. In de eerste fase van ontdekken wordt er onderzoek gedaan naar de doelgroep en context. Activiteiten zijn divergerend van aard: het is een open en verkennend proces, omdat inzichten zich overal kunnen aandienen. Vervolgens haal je uit alle verzamelde informatie de belangrijkste inzichten en besluit je waarop het ontwerpproces zich verder zal gaan richten. De activiteiten in deze fase van definiëren zijn vooral van convergerende aard.

De tweede taak van de ontwerper is om vanuit deze activiteiten van de eerste diamant en het voorliggende vraagstuk vorm en inhoud te gaan geven aan een passende oplossing. Deze activiteiten vinden plaats in de tweede diamant, met opnieuw eerst aandacht voor de divergerende activiteiten. In de fase ontwikkelen gaat het om het genereren van verschillende ideeën en het maken van meerdere prototypes. De oplossingen en inspiraties die het meest veelbelovend blijken worden verder uitgewerkt en verbeterd, zodat ze daadwerkelijk gebruikt kunnen gaan worden in de praktijk. In de fase opleveren wordt weer geconvergeerd. Ook hier worden activiteiten uit de ontwikkel- en opleverfase voortdurend afgewisseld, waarbij de vraag centraal staat: ontwerpen we het wel goed? Het is een zogenaamd iteratief proces, wat ook te zien is in de processtappen die op de volgende pagina staan weergegeven.

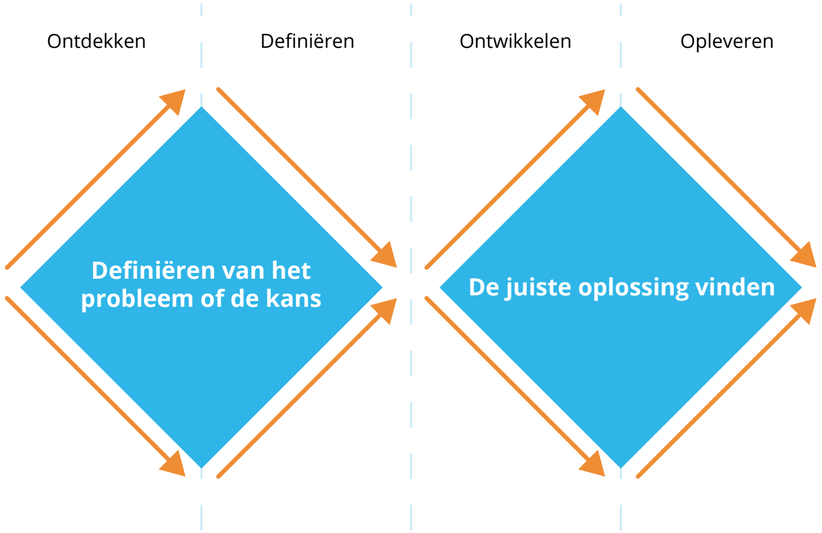

“De wijk moet netter, er is veel rotzooi”

“We willen een wandelgroep voor jong en oud”

PROCES-STAPPEN

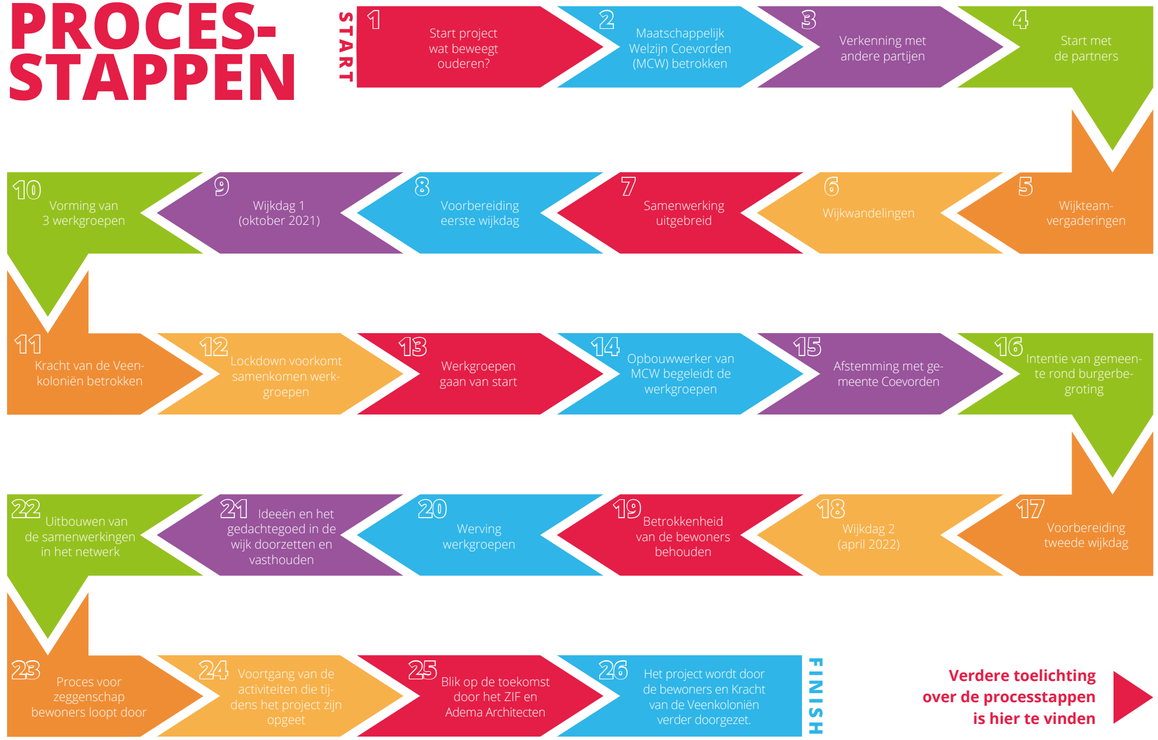

Verdere toelichting over de processtappen is hier te vinden

1 Het Zorg Innovatie Forum en Adema Architecten worden benaderd met een vraag van Stichting Gezond Coevorden, het project gaat van start.
2 Maatschappelijk Welzijn Coevorden (MCW) wordt betrokken.
3 Er is een verkenning met andere partijen, zoals woningbouwcorporatie Domesta en het Wijkteam met daarin onder andere politie en gemeente.
4 De samenwerking met de partners gaat van start.
5 Actieonderzoeker sluit aan bij wijkteamvergaderingen.
6 Er vindt een wijkwandeling plaats met alle betrokken bij het project.
7 Partners als Cosis en Coop supermarkt worden betrokken bij de voorbereiding van de wijkdag.
8 Bewoners en een opbouwwerker bereiden de eerste wijkdag voor.
9 De eerste wijkdag vindt plaats in oktober 2021.
10 De werkgroepen Veiligheid en Verkeer / Speeltuin en Ontmoeting / Natuur en Groen worden verder ingevuld en gaan van start.
11 Kracht van de Veenkoloniën wordt betrokken.
12 Een lockdown voorkomt het samenkomen van de werkgroepen.
13 De werkgroepen gaan van start.
14 Opbouwwerker van MCW begeleidt de werkgroepen.
15 Er is afstemming met de gemeente Coevorden.
16 De gemeente Coevorden spreekt een intentie uit rond de burgerbegroting.
17 De tweede wijkdag wordt voorbereid.
18 De tweede wijkdag vindt plaats in april 2022.
19 De betrokkenheid van de bewoners wordt zoveel mogelijk vastgehouden.
20 Er is extra werving voor de werkgroepen.
21 Bestendiging en continuïteit van de ideeën en het gedachtegoed in de wijk.
22 De samenwerkingen in het netwerk worden vastgehouden en uitgebouwd..
23 Het proces voor zeggenschap van bewoners loopt door in samenwerking met MCW, Kracht van de Veenkoloniën en de gemeente Coevorden.
24 De behoefte en wensen zijn in kaart gebracht, de werkgroepen lopen door, en bewoners zijn betrokken, aan het woord en in regie.
25 Het ZIF en Adema Architecten geven een blik op de toekomst van de wijk en geven partijen uit het netwerk de instrumenten voor de voortgang van het proces.
26 Bewonersraad Kracht van de Veenkoloniën gaat verder met project en pakt begeleiding van bewoners op.

“Het is gezellig dat er veel kinderen in de wijk wonen”

“Onze initiatieven moeten serieuzer genomen worden”

DE RUIMTELIJKE THEMA’S VAN POSITIEVE GEZONDHEID

“We willen een buurthuis in de speeltuin”

“Oversteken bij speeltuin is onveilig”

WIJKDAG Verbinding in de wijk

Er is veel enthousiasme, (intergenerationele) verbinding en samenwerking ontstaan tussen bewoners en professionele partijen. De bewoners komen meer en meer aan zet, iets wat voor de bewoners van Lootuinen erg belangrijk is en dat de voortgang en ook een duurzame inbedding van de activiteiten vergroot.

De buurtbewoners waren terecht trots op hun rol in de totale organisatie en uitvoering van deze dagen. Naast het ophalen van wensen en behoeften stonden de wijkdagen in het teken van verbinding, de wijk weer tot leven brengen en positieve energie creëren. Op beide wijkdagen kwamen dezelfde belangrijke thema’s en wensen naar voren.

De thema’s die bewoners belangrijk vinden, zijn herleid naar de zes thema’s van Positieve Gezondheid in de fysieke leefomgeving. In drie werkgroepen zijn actieve bewoners met de thema’s aan de slag gegaan. De werkgroepen zijn onderverdeeld in de thema’s: Veiligheid en Verkeer; Speeltuin en Ontmoeting; Natuur en Groen. Het zijn veelal jonge ouderen die hierin actief zijn en graag hun stem willen laten horen. Zij halen informatie op bij hun wijkgenoten. Lees verderop op pagina 20 meer over de inhoud van de werkgroepen.

Bezoekers Wijkdag Lootuinen dienen ideeën in

Geplaatst door Esselien de Groot | 30 apr 2022 | Nieuws | 0 |

Coevorden – De werkg...

Bewonersinitiatieven moeten via voorlichting versterkt worden

De gemeente moet meer luisteren naar bewoners

WIJKDAG Bewoners laten van zich horen

Domesta en het Zorg Innovatie Forum. Bewoners zorgden grotendeels voor de voorbereiding van het hele programma: de catering met onder ander suikerspinnen, een DJ en muziek en zelfs een flyer die door mensen van Cosis (een organisatie voor mensen met een verstandelijke beperking) is rondgebracht in de wijk. Deze gezamenlijke voorbereiding gaf direct een groot gevoel van saamhorigheid. Er was veel plezier, wat bijdroeg aan de motivatie en het gezamenlijk de schouders eronder zetten. Beide zaterdagen waren een groot succes. Jong en oud waren op de been.
De bewoners kwamen samen om elkaar te ontmoeten en mee te doen aan leuke activiteiten zoals boksen en schilderen. Voor de kinderen was er een groot springkussen en werd een speurtocht georganiseerd door de sportcoaches. Ook was er een leuke markt met kraampjes waar allerlei spullen werden verkocht, zoals speelgoed en keukengerei. Naast woningbouwcorporatie Domesta, Maatschappelijk Welzijn Coevorden, het ZIF en Adema Architecten waren er nog veel andere betrokkenen aanwezig, veelal bekende gezichten voor de bewoners. Dat gold voor het Picardthuis Dagelijks-Leven, Home-Start, Kinderopvang Gans Anderz, MFC de Ravelijn Verbindt en het Cafetaria, die lekkere hapjes uitdeelde. Supermarkt COOP gaf gezonde boodschappenpakketten weg voor de winnaars van de door het ZIF georganiseerde loterij. Ook de buurtsportcoaches Gezond Coevorden waren van de partij.

Voor de onderzoekers van het Zorg Innovatie Forum en Adema Architecten waren deze dagen de uitgelezen gelegenheid om met bewoners in gesprek te gaan over hun wijk en hun wensen en behoeften in beeld te brengen Aan de hand van kaartjes gebaseerd op de thema's van het model van Positieve Gezondheid in de fysieke leefomgeving konden bewoners meepraten over de leefbaarheid, veiligheid en het verbeteren van de leefomgeving. Het ZIF en Adema Architecten hielden rekening met de taal en leefwereld van de ouderen en de nieuwkomers uit de wijk. In de gesprekken met jong en oud zijn veel wensen, ideeën en gedachten opgehaald over de inrichting van de wijk. Deze zijn opgeschreven en in een wensboom gehangen. Als afsluiting van de eerste wijkdag is deze wensboom gezamenlijk door jonge en oude bewoners officieel geplant bij de speeltuin, die centraal in de wijk ligt.

WAT HEBBEN DE WIJK DAGEN OPGELEVERD?

Lichaamsfuncties

De inwoners geven bij dit onderdeel aan hoe belangrijk de speeltuin is als ontmoetingsplek. Het is een centrale plek in de wijk waar jong en oud elkaar ontmoeten. Een beweegplein voor alle generaties is een grote wens hierbij. Net als meer groen en een park voor ouderen en om de hond te kunnen uitlaten. Een cross- of skateplein en groen wordt nog gemist in de wijk. Daarnaast is er meer vraag naar goede seniorenwoningen, en gelijkvloers.

Sociaal Maatschappelijk Functioneren

Er is in de wijk veel behoefte om samen leuke dingen te doen. Saamhorigheid vinden inwoners belangrijk, en daar is een goede plek voor nodig. Een centrale plek waar mensen activiteiten kunnen organiseren, en bijvoorbeeld samen kunnen koken en eten. Ook heel belangrijk voor mensen in eenzaamheid en mensen die niet meedoen. Een levendige ontmoetingsplek waar mensen van alle leeftijden en culturen steun en betrokkenheid vinden.

Mentaal welbevinden

Het ontbreken van de verkeersveiligheid wordt veel genoemd. Oversteken is op diverse plekken te gevaarlijk en auto's rijden veel te hard. Er is meer overzicht nodig, en daarnaast drempels, eenrichtingsverkeer en betere parkeerplekken. Er is behoefte aan betrokkenheid bij planvorming. De inwoners willen serieuzer genomen worden en geven aan meer informatie nodig te hebben over wat er gebeurt vanuit gemeente. Ook wordt aangegeven dat eerdere initiatieven te weinig of niet gehoord werden. 'Luister naar bewoners', klinkt er vaak. Er wordt voorgesteld om activiteiten te organiseren, zoals taallessen voor mensen met verschillende culturele achtergronden en wandelgroepen voor jong en oud. Het feit dat de wijk zo kinderrijk is, wordt, o.a. door ouderen, flink gewaardeerd.

Zingeving

Er is rust en ruimte nodig volgens de inwoners. De kerk en moskee zijn een belangrijke sociale plek, en zinvol leven en dankbaarheid staan hoog in het vaandel. Ook is er ruimte voor educatie nodig. Het 'Blijven leren met anderen', zoals taalles en activiteiten met Nederlanders zijn belangrijk. Zinvol leven en levenslust werden hierbij ook genoemd door inwoners. Verbinding tussen culturen wordt als belangrijk ervaren. Samen eten of koken is een van de mogelijkheden.

Kwaliteit van leven

Er wordt veel gesproken over meer onderhoud in de wijk. Er is wel veel groen, maar niet alles is bruikbaar voor recreatie. Mensen willen veilig fietsen en wandelen, zoeken rust en ruimte waar ze elkaar kunnen ontmoeten, spelen, hond uitlaten, en waar ze kunnen zitten en uitrusten op bankjes. Ook willen de inwoners graag meer aandacht voor biodiversiteit en een mooi park met water en heuveltjes.

Dagelijks functioneren

Toegankelijkheid/Kwaliteit publieke ruimte:
De toegankelijkheid en de kwaliteit van de publieke ruimte komt in het gedrang door een gebrek aan onderhoud en het opruimen van afval. Ook betere riolering en het tegengaan van wateroverlast is gewenst. Er is een behoefte aan schone openbare toiletten. Fietsen en wandelen doet men graag, maar dan wel in een fijne omgeving. De winkels en het openbaar vervoer zijn goed toegankelijk en voldoen aan de wensen van inwoners.

In drie verschillende werkgroepen zijn bewoners uit de wijk Lootuinen aan de slag gegaan met een thema dat hen aanspreekt.

Werkgroep
Veiligheid en Verkeer

Deze werkgroep bestond al voordat de wijkdag plaatsvond, maar heeft naderhand extra input gekregen. De werkgroep heeft regelmatig overleg met de gemeente en VVN om onveilige situaties in de wijk rondom verkeer te bespreken en samen te overleggen wat de best passende oplossing is. De werkgroep geeft vervolgens een terugkoppeling in het wijkteam, zodat andere bewoners ook geinformeerd worden en er afstemming kan plaats vinden met andere initiatieven in de wijk.

Werkgroep
Speeltuin en Ontmoeting

De Speeltuinvereniging heeft een bedrag aangevraagd bij het Stimuleringsfonds om de speeltuin te vernieuwen. Zij zoeken contact met gemeente om de ruimte te verbeteren, zodat ontmoeting en beweging voor alle doelgroepen wordt gestimuleerd. De vrijwilligers van de vereniging onderhouden de speeltuin en organiseren activiteiten voor kinderen en jongeren in de wijk. Hierbij werken ze samen met bijvoorbeeld de school, de zorgaanbieder en de buurtsportcoaches.

Werkgroep
Natuur en Groen

Deze werkgroep buigt zich over zwerfaval, onderhoud tuinen en het groen buiten de tuinen en wil zich verdiepen in mogelijkheden voor de wijk voor biodiversiteit en moestuinen. Vanuit de wensen en de ideeën die door bewoners ingebracht zijn tijdens de wijkdagen gaat deze werkgroep in gesprek met de indieners van de wensen om samen met hen (en hun buren) om te kijken wat er nodig is om deze wensen uit te voeren. Hierbij wordt geprobeerd om de invulling zoveel mogelijk door de bewoners (en buurtgenoten) uit te laten voeren.

De werkgroen Natuur en Groen blijft in ontwikkeling en gaat verder onder de naam Wat Beweegt Lootuinen. Deze werkgroep richt zich op de wensen en behoeften van inwoners. Zorgt ervoor dat deze verder ontwikkeld worden, en waar mogelijk worden uitgevoerd.

De opbrengsten van de wijkdagen heeft Adema Architecten benut om een aantal visuele ontwerpen te maken over de herinrichting van de wijk. De wensen en behoeften van de inwoners zijn in de vorm van verschillende inspiraties en schetsen gepresenteerd. De thema's wonen, ontmoeten, natuur en sport en spel, die een vertaling zijn van het model van Positieve Gezondheid in de fysieke leefomgeving, zijn terug te zien in deze ontwerpen.

HET PAVILJOEN

Het paviljoen wordt geschetst als een prachtige ontmoetingsplaats. Inwoners kunnen hier allerlei activiteiten met elkaar oppakken zoals schilderen en koken, maar ook is hier een kop koffie en een luisterend oor aanwezig. Een dergelijk buurthuis kan tevens dienen als plek om informatie over de wijk en de mogelijkheden voor bewoners op te halen: een zogenaamd informatieloket met voorlichting. Of bijvoorbeeld als een centraal meldpunt voor aanbod van informele zorg en ondersteuning. Dit kan ook van meerwaarde zijn voor het bevorderen van 'alledaagse attentheid', oftewel het signaleren van benodigde hulp of bieden van een helpende hand. Bij een dergelijk centraal meldpunt kunnen buurtbewoners een melding maken wanneer zij zich zorgen maken over een buurtbewoner of hulp willen bieden.

Ook zie je veel speels groen en bankjes. De natuurlijke omgeving biedt mogelijkheden voor zowel speel- als sportruimte. Deze centrale plek is fijn voor jong en oud. Zij kunnen zich hier veilig naar toe bewegen door onder andere ook de veilige oversteekplaatsen die gerealiseerd kunnen worden.

“Er zijn meer overzichtelijke voetgangerspaden in de Elemastraat nodig”

“De overlast van hondenpoep moet aangepakt worden”

TOEKOMST

Het project ‘Wat beweegt ouderen?’ heeft veel losgemaakt. Bewoners zijn enthousiast en dat geldt ook voor veel partners die er professioneel bij zijn betrokken. Wat is er nodig om de positiviteit vast te houden en het project verder uit te werken? De afspraak is om de drie opgerichte werkgroepen de komende tijd met behulp van professionele begeleiding nog wat steviger in het zadel te helpen om gezamenlijk meer en meer toe te werken naar een goede en concrete uitwerking van de opgehaalde ideeën. Het inrichten van de fysieke leefomgeving in samenspraak met bewoners, gemeente, en het sociaal domein is een dynamisch proces, waarin alle betrokkenen mee moeten bewegen.

De gemeente heeft aangegeven de bewoners te willen ondersteunen in het nemen van meer eigen regie, en heeft toegezegd dat Lootuinen mag gaan experimenteren met een zogenaamde burgerbegroting. Die is opgenomen in het nieuwe coalitieakkoord. Dat is een grote opbrengst van dit project! Met behulp van toegezegde transparantie en meer zeggenschap over financiële mogelijkheden zullen de inwoners zelf meer ruimte krijgen om te gaan prioriteren. Hiervoor is begeleiding, draagvlak en commitment vanuit de deelnemende organisaties noodzakelijk.

Wat is een burgerbegroting?

Een burgerbegroting is een financiële variant van burgerparticipatie. Bij een burgerbegrotingsaanpak is het de bedoeling dat burgers met elkaar het gesprek aangaan en daadwerkelijk kunnen schuiven met budgetten. Er zijn diverse varianten van een burgerbegroting, die elk verschillen in de mate en reikwijdte waarin burgers de begroting direct mee(bepalen). Door burgers meer inzicht te geven in de begrotingsprocessen en besteding van middelen kan een dialoog worden gestart tussen burgers onderling en tussen burgers en overheid over prioritering, behoeftes en aanpak van problemen.

Right to Challenge

Het Right to Challenge (RtC) staat voor ‘het Recht om uit te dagen’. De kern van de aanpak is dat een groep (georganiseerde) bewoners het recht heeft om publieke taken van gemeenten over te nemen. Bijvoorbeeld als zij denken dat zij het anders, beter, slimmer en/of goedkoper kunnen organiseren. Met het Right to Challenge verschuiven initiatieven van overheid naar burgers. Bewoners krijgen hiervoor de middelen én verantwoordelijkheid. Het Right to Challenge past binnen een dynamische samenleving waarin gemeenten zich realiseren dat bewoners waarde en kwaliteit aan diensten en hun leefomgeving toevoegen. In Nederland is de omgang met burgerparticipatie en maatschappelijke initiatieven voor gemeenten een steeds belangrijker thema. Gemeenten willen aansluiten bij de energie van de samenleving en zijn zich er steeds meer van bewust dat het ‘recht’ in toenemende mate bij de samenleving en het individu ligt.

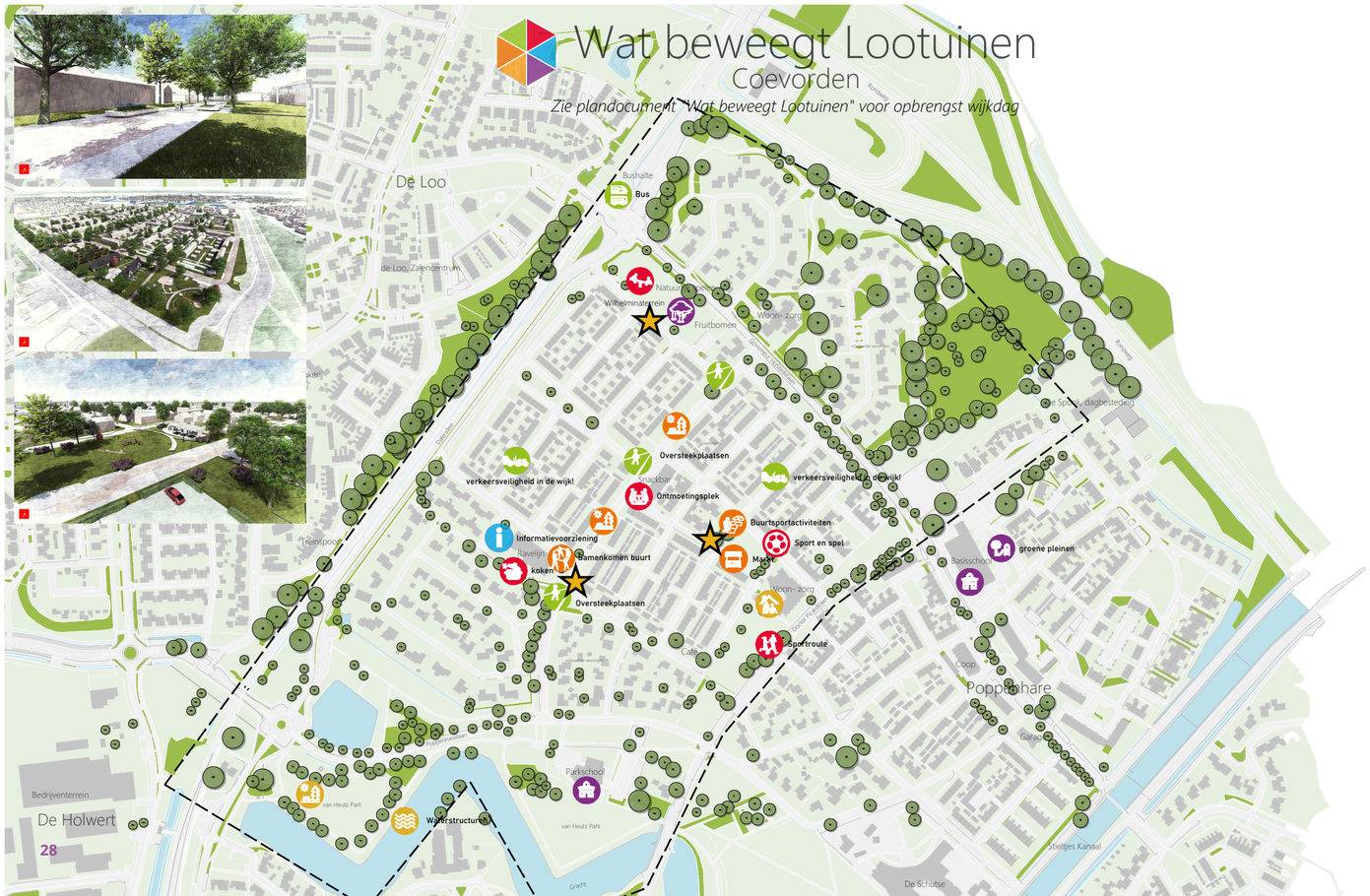

SPEERPUNTEN

Adema Architecten is aan de slag gegaan met de ideeën en wensen van bewoners rond de ruimtelijke thema's van Positieve Gezondheid. Op deze kaart is te zien waar de inwoners van de wijk Lootuinen behoefte aan hebben. De input vanuit de wijkdagen zie je terug, net als de belangrijke voorzieningen, plekken waar veel groen is, informatepunten en veilige oversteekpunten. De thema's waar de drie werkgroepen zich mee bezig (gaan) houden zijn ook zichtbaar.

1. Ontmoeten
2. Spelen
3. Verkeersveiligheid
4. Kwalitatief groen

HOE NU VERDER?

Het project: 'Wat beweegt ouderen?' heeft laten zien dat de stem van inwoners cruciaal is bij het inrichten van en aanpassingen in hun eigen leefomgeving. Uit de inventarisatie van wensen en behoeften van inwoners komt naar voren dat de uitwerking niet bij één beleidsterrein ligt en er samenwerking tussen de onderscheiden 'domeinen' nodig is.

Het model van Positieve Gezondheid is een goed hulpmiddel gebleken om wensen van inwoners te ordenen, zowel individueel als vertaald naar thema's in de fysieke leefomgeving. Dit vraagt in de uitwerking om samenwerking tussen het fysiek en het sociaal domein, en dat is nog niet vanzelfsprekend. Beide domeinen hebben elkaar veel te bieden: het fysieke domein heeft de instrumenten in handen om de fysieke leefomgeving gezond in te richten. Het sociaal domein kan het fysieke domein helpen met het vormgeven van het participatieproces. Het sluit ook aan bij de Omgevingswet, die gemeenten moeten invoeren door bijvoorbeeld inwoners te betrekken bij de planvorming, het gesprek met hen aan te gaan over hoe een gezonde omgeving eruit ziet en via hen kennis te verspreiden. Zorgprofessionals, welzijnswerkers en buurtsportcoaches werken namelijk vaak al samen in (kwetsbare) wijken en hebben contact met de mensen die daar wonen. Hun expertise kan helpen om de behoeften van inwoners op het gebied van de fysieke leefomgeving in kaart te brengen.

De werkwijze die in dit project is gevolgd door gebruik te maken van het model van Positieve Gezondheid, niet alleen gericht op persoonlijke drijfveren, maar ook op ruimtelijke thema's die dat ondersteunen, biedt inwoners, gemeenten en in dit geval de gemeente Coevorden en professionals concrete handvatten om de gezondheid van de inwoners, samen met inwoners te bevorderen. Gemeenten kunnen inwoners middels deze werkwijze relatief eenvoudig betrekken bij de inrichting van de leefomgeving.

Om de leefomgeving zodanig in te richten en te verbeteren dat er daadwerkelijk stappen worden gezet die gezondheidswinst opleveren, is samenwerking met inwoners en domeinoverstijgend denken en handelen van cruciaal belang.

LUISTER NAAR INWONERS

De verandering begint bij het écht luisteren naar de inwoner, dat levert behoeften op die raakvlakken hebben met meerdere thema's. Op de twee wijkdagen in Lootuinen zijn ideeën opgehaald bij bewoners, die zowel de fysieke als de sociale leefomgeving van de wijk zouden kunnen verbeteren. Er zijn drie werkgroepen gevormd, die ideeën uitwerken, en dat terugkoppelen naar het wijkteam. Andere bewoners worden via het Wijkteam op de hoogte gehouden en er is ruimte voor afstemming met andere initiatieven in de wijk. Alle netwerkpartners die belangrijk zijn voor ontwikkeling, afstemming en uitvoering zijn betrokken. Het inzetten van een vaste medewerker, die verbindt en contact onderhoudt met de verschillende werkgroepen en die meedenkt en hen tegemoet treedt, is daarbij nodig. Want de uitwerking vraagt om samenwerking met diverse organisaties; elkaars taal verstaan, samen denken, en buiten de eigen grenzen durven kijken. Er is lef voor nodig om al doende te leren en de samenwerking met inwoners en nieuwe partners aan te gaan.

In Coevorden zijn grote stappen gezet. Vanuit de behoeften van inwoners zijn er nieuwe samenwerkingsrelaties opgezet en is er verbinding gemaakt vanuit de leefwereld van de inwoners met wat professionals hierin kunnen betekenen.

De Bewonersraad van Kracht van de Veenkoloniën, onderdeel van het programma Kans voor de Veenkoloniën, gaat de bewoners ondersteunen bij het proces van toewerken naar meer regie en zeggenschap en helpt inwoners om dit te realiseren via het opstellen van een zogenaamde burgerbegroting. Het gebruiken van een burgerbegroting vraagt om een omslag in denken van de gemeente. De gemeente heeft zich via het nieuwe coalitieakkoord aan dit initiatief verbonden. Zij bieden inwoners via deze weg de mogelijkheid om zeggenschap te hebben in de uitvoering. Bewoners zijn hierin echt gehoord. De inwoners die in de werkgroepen participeren in Lootuinen zijn enthousiast, en het avontuur is begonnen om met vereende kracht de wensen tot aanpassing in de leefomgeving te vertalen!

“Geduld en activiteiten zijn nodig”

“We houden hier niet van hoge schuttingen”

“Meer saamhorigheid kost tijd”

“We willen samen leuke dingen doen”

ZORG INNOVATIE FORUM

Het Zorg Innovatie Forum (ZIF) is een dynamische netwerk- en projectenorganisatie in Noord-Nederland rond innovaties, preventies en inclusie op het gebied van Positieve Gezondheid. Het ZIF maakt de verbinding tussen de leef- en systeemwereld. Samen met ervaringsdeskundigen en partners uit het netwerk zoekt zij steeds naar innovatieve oplossingen voor complexe maatschappelijke vraagstukken.

Er wordt gewerkt aan een inclusieve samenleving waarin iedereen vanuit eigen kracht en mogelijkheden mee kan doen. Hoe? Door goed te luisteren, snel te schakelen, knelpunten te signaleren, en in projecten samen te werken aan concrete oplossingen!

Met netwerkpartners uit het sociaal domein, zorg, veiligheid, welzijn en onderwijs behandelt het ZIF veel verschillende thema's en komt ze op voor kwetsbare mensen in de samenleving. Naast persoonlijke drijfveren speelt ook de omgeving hierbij een belangrijke rol. Autonomie en het behouden van regie zijn kenwaarden. De ZIF aanpak begint met een vraag van onderop, en kenmerkt zich door de inzet van ervaringsdeskundigen. Inclusie is het overkoepelende doel van veel van de projecten die het Zorg Innovatie Forum uitvoert.

I www.zorginnovatieforum.nl
E info@zorginnovatieforum.nl
T 050 800 3245

ADEMA ARCHITECTEN

Adema Architecten is gevestigd in Dokkum, Groningen en Kampen. Vanuit stads- en dorpsherstel en betrokkenheid bij het culturele erfgoed is het werkgebied sinds de oprichting van het bureau in 1972 uitgebreid over heel Nederland. In de loop van de jaren is de restauratiespecialisatie verder uitgebouwd, resulterend in spraakmakende restauraties en her¬bestemmingen.

Daarnaast is de nieuwbouw- en ontwikkelingscomponent in cultuur-historische context een belang¬rijk onderdeel van het werkveld. De combinatie van nieuw elan en historisch bewustzijn zet Adema Architecten om in contextuele en creatieve ontwerpen waarbij de monumentale waarden startpunt zijn.
Met een team van ruim 40 medewerkers heeft Adema Architecten de expertise om grote en kleine projecten vanaf inventarisatie tot oplevering en inclusief onderhoudsplanning uit te kunnen voeren. Ook onderzoek naar bouw- en cultuurhistorie kunnen ze zelf uitvoeren. Daarnaast werkt Adema Architecten zo nodig samen met diverse experts om tot de beste resultaten te kunnen komen.

I www.adema-architecten.nl
E info@adema-architecten.nl
T 0519 29 56 65

Projecten
Platform Pouwer: het platform voor ouderenparticipatie in Noord-Nederland.
Kans voor de Veenkoloniën: gezondheidsachterstanden verkleinen voor iedereen die woont, werkt of leeft in de Veenkoloniën.
Beeldentaal: cultuurparticipatie voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis en dove en slechthorenden kinderen, jongeren en jongvolwassen.
Baanbrekend Perspectief: gericht op het behouden van sociaal kapitaal, ook na het pensioen: verzilver de vergrijzing.
RIF Modern Health: 15 leernetwerken met vertegenwoordiging uit het MBO, HBO en zorginstellingen buigen zich samen over het oplossen van maatschappelijke vraagstukken waar opleidingen een belangrijk element in zijn.

Portfolio
Ijsbaan Dokkum
Verbouwing woning Rijksmonument
Nieuwsbouw appartement Soesterberg
Restauratie Stadshuis Bolsward
Positieve Gezondheid Casestudy Delfzijn

COLOFON

Dit project is financieel mede mogelijk gemaakt door ZonMW, en uitgevoerd door het Zorg Innovatie Forum en Adema Architecten. Zonder de samenwerkingspartners uit het netwerk was de uitvoering van 'Wat beweegt ouderen?' niet mogelijk geweest. Veel dank gaat uit naar de inwoners van de wijk Lootuinen, Stichting Gezond Coevorden, Maatschappelijk Welzijn Coevorden, woningbouwcorporatie Domesta, gemeente Coevorden, Kracht van de Veenkoloniën, maar ook naar de andere partners in de wijk zoals de wijkagent, Buurthuis de Ravelijn Verbindt, Cosis, het Picardthuis, COOP Supermarkt, Body & Mind Sports Coevorden, Cafetaria Lootuinen en OBS Parkschool.

Het Zorg Innovatie Forum en Adema Architecten wensen de inwoners, de opbouwwerker van Maatschappelijk Welzijn Coevorden, Domesta, Kracht van de Veenkoloniën en de gemeente Coevorden veel succes bij de voortzetting van alles wat tijdens dit project is gestart!

Wilt u meer weten over dit project, omdat u deze aanpak ook in uw gemeente of omgeving wil inzetten? Of wilt u meer weten over het Zorg Innovatie Forum of Adema Architecten? Neem dan contact op, en wij helpen u graag verder!

T: 050 800 3245
E: info@zorginnovatieforum.nl
I: www.zorginnovatieforum.nl